

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سلسله تک‌نگاشت‌های  
الگوی اسلام ایران پیشرفت

# مبانی انسان‌شناختی پیشرفت در حکمت متعالیه

اردیبهشت ماه ۱۳۹۵

## رهبر فرزانه انقلاب اسلامی:

باید در طراحی الگوی اسلامی-ایرانی پیشرفت  
بر چهار عرصه‌ی فکر، علم، معنویت و زندگی تکیه شود  
که در این میان، موضوع «فکر» بنیانی‌تر از بقیه‌ها است

در دیدار اعضای شورای عالی  
مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت  
۱۳۹۱/۱۲/۱۴

عنوان و نام پدیدآور	: مبانی انسان‌شناختی پیشرفت در حکمت متعالیه / نگارش یحیی بوذری‌نژاد ... او دیگران؛ آیه سفارشی مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت.
مشخصات نشر	: تهران: مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، انتشارات الگوی پیشرفت، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۹۶ ص: مصور، جدول، نمودار.
فروست	: سلسله تک‌نگاشت‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت: ۷۶.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۱۱-۷۶-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: نگارش یحیی بوذری‌نژاد، ابوالقاسم میرزابابایی، مسلم طاهری، الهه مرندی.
یادداشت	: واژه‌نامه.
یادداشت	: کتابنامه: ص ۶۶ - ۷۰.
موضوع	: صدرالدین شیرازی، محمدبن ابراهیم، ۹۷۹ - ۱۰۵۰ق-- نظریه درباره انسان‌شناسی فلسفی
موضوع	: Sadradding shirazi, Mohammad ebn Ebrahim-- Views on philosophical anthropology
موضوع	: انسان‌شناسی فلسفی
موضوع	: Philosophical anthropology
موضوع	: حکمت متعالیه
موضوع	: Transcendent philosophy
موضوع	: انسان (اسلام)
موضوع	: Theological anthropology -- Islam
موضوع	: فلسفه اسلامی -- متون قدیمی تا قرن ۱۴
موضوع	: Islamic philosophy -- Early works to 20th century

## سلسله تک‌نگاشت‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت: مبانی انسان‌شناختی پیشرفت در حکمت متعالیه

نگارش: دکتر یحیی بوذری‌نژاد (دانشیار دانشگاه تهران)  
ابوالقاسم میرزابابایی / مسلم طاهری / الهه مرندی

ناشر: نشر الگوی پیشرفت، وابسته به مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت

نوبت چاپ: اول، اردیبهشت ماه ۱۳۹۵

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۷۶۱۱-۷۶-۰

قیمت: ۵۰۰۰۰ ریال

تلفن: ۰۲۱ ۸۸۰۱۴۶۴۸ - ۰۲۱ ۸۸۶۳۴۰۰۸

www.olgou.ir

Email:olgou@olgou.ir

نشانی: تهران، خیابان جلال آل‌احمد، روبه‌روی بیمارستان شریعتی، شماره ۳  
تمامی حقوق این اثر متعلق به مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت است.  
مسئولیت دیدگاه‌های بیان‌شده در این تک‌نگاشت بر عهده مؤلفان محترم است.

## پیشگفتار

تعیین مبانی، ارکان، چارچوب و مسیر پیشرفت کشور در نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران باید با مشارکت گسترده و حضور همه جانبه دانشمندان، محققان، نخبگان دانشگاهی و حوزوی و جوانان این مرز و بوم صورت گیرد. به گواه تاریخ و تجارب گذشته، پیشرفتی همه‌جانبه و پایدار خواهد بود که مبانی اسلامی و اقتضائات ایرانی در آن توأمان مورد توجه باشد.

اینک مرکز الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت در آستانه اتمام سه سال تلاش‌های علمی، تخصصی و فکری درباره پیشرفت اسلامی ایرانی، برگزاری نشست‌های علمی و تخصصی، تاسیس اندیشکده‌های مرکز، انتشار صدها مقاله ارزشمند و تهیه نقشه راه تدوین الگو و انجام برخی از مراحل آن، در نظر دارد با هدف تولید دانش و گسترش و تعمیق ادبیات موضوعی در حوزه الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت، آثاری را به‌صورت تک‌نگاشت‌های علمی فاخر منتشر نماید.

تک‌نگاشت نوشتاری تخصصی و نیمه‌مبسوط است که توسط یک پژوهشگر خبره در یک موضوع خاص نگاشته می‌شود. تک‌نگاشت از نظر حجم و محتوا حد فاصل مقاله و کتاب است و نویسنده با پردازش و تحلیل یافته‌ها و مطالعات تخصصی پیشین و افزودن یافته‌های پژوهشی جدید خود و تحلیل جامع و منسجم آنها افق‌های تازه‌ای را در زمینه مورد بررسی می‌گشاید.

سلسله تک‌نگاشت‌های الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت که در مجلدات مختلف منتشر می‌شوند، حاصل تلاش جمعی از استادان، اندیشمندان و محققان دانشگاهی و حوزوی است که مراحل مختلف نگارش، ارزیابی، ویراستاری، تدوین و انتشار را با نظارت متخصصان و اهل فن گذرانده است و در اختیار صاحب‌نظران قرار می‌گیرد. در پایان از مساعدت‌ها و تلاش‌های ارزنده نویسندگان تک‌نگاشت‌ها و داوران و مراکز مختلف علمی و پژوهشی که ما را در تهیه، تدوین و انتشار این سلسله یاری رسانند، تقدیر و تشکر می‌شود. امید است این محتوای علمی بتواند افق‌های نو و روشنی را در پیش چشم متخصصان دانشگاهی و حوزوی بگشاید و هر روز در طی مسیر تدوین و تحقق الگوی اسلامی ایرانی پیشرفت گام‌های بلندتر و استوارتری برداشته شود.



## فهرست

۱.....	خلاصه.....
۳.....	مقدمه.....
۶.....	هدف کلی.....
۶.....	اهداف جزئی.....
۶.....	پرسش اصلی.....
۷.....	پرسش‌های فرعی.....
۸.....	فصل اول: بررسی تحولات انسان‌شناسی در غرب.....
۹.....	مبحث اول: بررسی روند تغییرات دیدگاه غرب نسبت به انسان.....
۱۳.....	نتیجه‌گیری فصل اول.....
۱۵.....	فصل دوم: بررسی مدل‌های توسعه و تاثیر انسان‌شناسی بر آن‌ها.....
۱۷.....	مبحث اول: نظریه‌های توسعه.....
۱۷.....	گفتار اول: نظریه تکاملی.....
۱۸.....	گفتار دوم: نظریه امپریالیسم.....
۱۸.....	گفتار سوم: نظریه نوسازی.....
۱۹.....	گفتار چهارم: نظریه وابستگی.....
۲۰.....	گفتار پنجم: نظریه نظام جهانی.....
۲۲.....	گفتار ششم: نظریه پساتوسعه‌گرایی.....
۲۳.....	نتیجه‌گیری فصل دوم.....
۲۴.....	فصل سوم: مبانی انسان‌شناختی سعادت و پیشرفت در حکمت متعالیه.....
۲۵.....	مبحث اول: تعریف حکمت متعالیه.....
۲۶.....	مبحث دوم: هستی‌شناسی در حکمت متعالیه.....
۲۶.....	گفتار اول: اصالت و وحدت وجود.....



- گفتار دوم: امکان فقری..... ۲۷
- گفتار سوم: عمومیت و شمول علم و اراده و حیات و شعور و دیگر کمالات وجودی..... ۲۸
- گفتار چهارم: قاعده بسیط الحقیقه کل الاشیاء و لیس بشی منها..... ۲۹
- گفتار پنجم: حرکت جوهری..... ۳۰
- گفتار ششم: تأثیر حرکت جوهری در حکمت متعالیه..... ۳۲
- مبحث سوم: معرفت‌شناسی در حکمت متعالیه..... ۳۵
- گفتار اول: حقیقت علم..... ۳۵
- گفتار دوم: اتحاد عاقل و معقول..... ۳۷
- مبحث چهارم: الهیات در حکمت متعالیه..... ۳۹
- گفتار اول: برهان صدیقین..... ۳۹
- گفتار دوم: علم تفصیلی خداوند به موجودات قبل از ایجاد آنها..... ۴۰
- مبحث پنجم: انسان‌شناسی در حکمت متعالیه..... ۴۱
- گفتار اول: قوای انسان..... ۴۱
- بند ۱: نفس نباتی..... ۴۱
- بند ۲: نفس حیوانی..... ۴۲
- بند ۳: قوه عقل..... ۴۵
- بند ۴: قوه اختیار..... ۴۷
- گفتار دوم: قوس نزول و قوس صعود هستی..... ۵۰
- گفتار سوم: انسان کامل در ادیان غیر اسلامی..... ۵۴
- گفتار چهارم: انسان کامل، در حکمت متعالیه..... ۵۷
- نتیجه‌گیری..... ۶۰
- منابع..... ۶۶